

Verslag - Lezing Marieke de Vrij

Springtij Forum, Terschelling, 28 september 2019

Duurzaam leiderschap, een tandje erbij

Dank jullie wel allemaal voor deze geweldige opkomst, en ontzettend bedankt voor al jullie inzet op duurzaamheidsgebied, of dat jullie je aan het oriënteren zijn op meer duurzaamheid in dat wat jullie uitbeelden.

De zeggingskracht van iemand die het leeft is vele malen groter dan wanneer je er alleen maar óver praat. Dus dank voor jullie aanwezigheid.

Ik ben uitgenodigd naar aanleiding van een lezing die ik vorig jaar gaf over duurzaam leiderschap. Dat was geen term die al bestond. Duurzaam leiderschap heeft te maken met authentiek gezag gebaseerd op doorleefdheid. Dat soort leiderschap staat niet uit met kennisopname en overtuigingskracht, maar met dat wat je bent geworden door het leven zelf. Het betekent dat je in staat bent op een natuurlijke manier om te gaan met wat je eigen is geworden en durft te bekennen waar jouw weten nog niet in rust is.

Als je natuurlijk leiderschap uitbeeldt vanuit een authentiek natuurlijk gezag, en je geeft doorleefd werking aan dat waar je voor staat, dan ben je zelf het middel om de vernieuwing te activeren. Mensen voelen zich aangesproken aan de hand daarvan.

Het bijzondere is dat ik tot mijn grote verrassing meerdere keren aangesproken werd deze dagen omdat mensen herinnering hadden aan de lezing van vorig jaar, en dat het voor hen betekenisvol was geweest in hun eigen handelen. Omdat ik vandaag zal spreken over 'een tandje erbij' op de lezing van vorig jaar, is het misschien goed dat ik een resumé geef van de lezing voor zover ik me die herinner, en dat de mensen die er vorig jaar bij waren misschien kort en krachtig in één zin kunnen benoemen wat het hen gebracht heeft en waarom ze geraakt waren.

Ik zou een paar mensen willen uitnodigen, aan de hand van vorig jaar, om iets kort te zeggen.

Samenvatting spreker door Marieke:

Wat de eerste spreker zei is de verhouding tussen vrouw en man. Waar meer de vrouwelijke en de mannelijke principes in de mens, is ook het vrouwelijke principe in de man en het mannelijke principe in de vrouw.

Maar als je synthese weet te bereiken binnen wat je in duurzaamheid naar buiten wenst te brengen, waarin het gevoelsaspect en het aanvoelend vermogen zo sterk ontwikkeld is dat wat nodig is, dan kan het meer rationele vermogen – de vormkracht, de denkkraft, de uitbeelding in taal - ondersteunend zijn aan de waarnemingsvelden van dat wat behoeftig is. Vaak wordt een denkstructuur of een vorm gecreëerd zonder dat volledig doorleefd aanvoelen de motor is voor de invulling. Dan gaat het ergens in de loop van de geschiedenis met het idee haken.

Wat een andere deelnemer benoemt: We zijn altijd gewend om te kijken naar de horizon.

Symbolisch kan je zeggen: we willen daar snel naartoe, maar wat zou het betekenen als we symbolisch de trede van iedere stap op de ladder van gelijke waarde voorzien en niet de uitkomst alleen. Dus hoe bewuster je je stappen plaatst hoe doorleefder en duurzamer je de toekomst op een positieve manier gaat toe-eigenen. Als je gehaast voortschrijdt, dan is het bewustzijnsveld wat jou kenmerkt niet in staat om te ankeren en te weinig blijvend van aard.

Wie kan zich nog wat herinneren van vorig jaar?

Samenvatting deelnemer door Marieke: Vorig jaar heb ik heel erg gewerkt op de menselijke maat. Wie ben je en waartoe ben jij in staat? Je hoeft niet te doen wat een ander kan. Ik heb ook gewerkt op het thema negatieve hoogmoed. Dat houdt in dat je iets wilt tonen waar je innerlijk nog niet op voorbereid bent. Ik heb ook gesproken over de miskennis en de valse nederigheid. Met andere woorden: je bent al tot meer in staat dan dat je toont. En hoe spijtig is dat? Waar vind je je eigen middenin staan waartoe jij je opgeroepen voelt?

Ik vermoed dat ik het er ook over heb gehad, dat een mens in wezen maar één energieveld beheert en dat het zo belangrijk is dat we kunstenaars worden hoe we met ons eigen energieveld overweg gaan. Als je buitengewoon veel denkt en praat, dan is je energieveld veel te hoog in je lichaam en dat onttrekt voortdurend energie uit het onderlichaam voor aanvoelen, voor vooruitlopen op een bewuste manier. Dus wat zou het betekenen als we kunstenaars worden om ons energieveld te egaliseren over ons hele lichaam heen, zodat onze uitstraling niet hoofdzakelijk in het bovenlichaam actief is, maar dat we ook onszelf rugdekking geven door in onze rug te wonen. Het geraamte steunend te laten zijn, de vormkracht in ons lichaam waarmee we voortbewegen zodat we staan als een huis. En hoe durven we flexibel te zijn in een omgang met wat nodig is? Soms kan je je groots tonen en verdient het daarna weer verkleining. Hoe durf je je in de maat van betrokkenheid al of niet vrij te geven?

Ik vermoed dat ik ook buitengewoon veel aandacht neergelegd heb bij het woord *vrijgeven*? Ik ben nooit van de overtuigingskracht. Echter, als je iets écht vrijgeeft laat je de ander de ruimte om te kiezen wat hij doet met wat je aanbiedt. Áls je het aanneemt is het vanuit de vrije wil. En als iemand iets vanuit vrije wil aanneemt dan wordt hij een vertolker van wat je aangedragen hebt, in de maat die die ander kan beheren.

Dat is wat anders dan iets door iemands strot duwen. *[gelach]*

Vanochtend vroeg, toen ik me aan het voorbereiden was op deze lezing, zag ik innerlijk de beelden van militaire parades waar mensen willoos de wil van een ander uitbeelden. Het heeft mij altijd bevreemdtd, die marcherende massa's die haast robotachtig bewegen om invulling te geven aan een grotere wil - vaak vanuit ego belang van een leider – en daar dan aan gaan beantwoorden. Terwijl je je afvraagt, wie is de mens die zo robotachtig loopt op dat moment?

Ik denk dat het perspectief dat duurzaamheid biedt een vrije wilsverankering vraagt van alle deelnemers die allen een gelijke waarde hebben. Dat houdt in, dat we in plaats van te overtuigen dienen uit te beelden waar we voor staan. We dienen mensen uit te nodigen om hun eigen vrije wil te scharen achter het thema duurzaamheid.

Hoe lok je vrije wil uit bij de ander op een positieve manier?

Gisteren had ik een ontmoeting met een boer, die hier aanwezig is, met een bedrijf met 600 hectare land. Tot voor kort hield hij onder meer plofkippen, waar ikzelf heel weinig mee op heb, ik ben al heel lang vegetariër en heb heel veel op dierenwelzijn gewerkt. Hij had gewerkt aan een concept voor een ander type leven voor de kip, maar hij leed behoorlijk financieel verlies. Daar zat hij echt mee in de maag. Het was ook een agrariër waar aardappelen verbouwd werden en het voer voor de consumptiedieren.

Deze man was geïnvolveerd in het idee dat de mensenmassa voedsel nodig heeft en dat de gemiddelde Nederlander écht houdt van plofkip - want dat kost weinig - en dat ook de vluchtelingen die intreden 'kip lievend' zijn om voordelig kip te nuttigen. Hij deed z'n best om dat aan te bieden en had redelijk spijt over z'n voornemen de kip een iets beter leven te gunnen.

Iemand zoals ik, die al heel lang dierenwelzijn behartigt, zit op dat moment heel erg stil te worden vanbinnen. Hoe verhoud ik me hiertoe, wat ga ik wel of niet benoemen?

Ik kon diep daaronder de eenzaamheid voelen van deze man, die uitstaat met de veranderende visie in de samenleving, die zichzelf als één van de boeren vermeden voelt worden omdat hij nog grotendeels in het oude beleid staat, terwijl hij het zelf in zijn belevingsveld fantastisch op orde heeft. Want na de Tweede Wereldoorlog werd aan boeren gevraagd om met minimale financiën heel veel voedsel te produceren voor de afnemers. Hij had daar toch aan beantwoord.

Hoe moet je zo'n man beantwoorden, in dat gevoel? In ieder geval niet vanuit overtuiging. Pas als je vriendschap sluit met zijn belevingsveld, en langzaamaan wellicht helpt om weer inzichtelijk te maken wat het dierenleven wezenlijk uitbeeldt op een natuurlijke manier, dat er langzaamaan een verbetering kan komen.

De boeren die zeggen dat ze zo van hun dieren houden, hoe kan je, als je 90.000 plofkippen in zes weken oppompt van een kuikentje tot een eetbare kip, van al die individuele kippen persoonlijk houden?

Dat is een zoekend perspectief. Hoe doe je dat, zonder uitsluiting en zonder vergelding, maar uit onderzoek?

Vanochtend trof me ook heel sterk de man die deelde hoe belangrijk het is dat de natuur participeert, en wij niet alleen óver de natuur beslissen. Hoe we de natuur kunnen uitnodigen om steunend te zijn, maar niet vanzelfsprekend hen aanplanten ten beste van ons zonder hun levensgesteldheid te kennen.

Er is een Duitser, Peter Wohlleben (zijn boek: Het verborgen leven van bomen), die heeft het over de communicatiepatronen van bomen onderling. Hij werkt als boswachter en met zijn intuïtieve vermogens heeft hij daar buitengewoon veel zicht op gekregen.

Dit is een eerste aftrap. Kunnen jullie het tot zo ver volgen?

Vorig jaar heb ik aan de organisatoren van Springtij aangegeven, hoe goed het zou zijn als alle sessies zouden beginnen met een moment stilte. Dat mensen hun hoofd leeg kunnen maken van wat er vooraf al was. Dat ga ik nu ook doen. Tijd voor je persoonlijke ik. Ik zal het voor een stukje begeleiden.

Plaats beide voetzolen, indien je dat wenst, op de ondergrond, zodat je ook een verankering in jezelf vindt voor wie je bent.

[stilte]

Herinner je dat niet sprekend zijn bij tijd en wijle een sterke uitstraling activeert van wie je in waarachtigheid bent. Meer dan woorden kunnen belijden.

[stilte]

Als communicatie non-verbaal zo'n impact heeft op anderen, waarom zou je dan zelf niet non-verbaal dieper contact maken met wie je waarachtig bent,

[stilte]

zodat wat je belijdt middels staan en daadkracht eenvalt met de non-verbale uitdrukking van jouw lichaam.

[stilte]

Realiseer je dat zeggingskracht toeneemt wanneer je van top tot teen verbonden bent met je eigen gesproken woord.

[stilte]

Realiseer je ook hoe prachtig je lichaam is, omdat het geraamte je lichaam steunt in tastbare aanwezigheid en uitvoeringsgeschikt is om uit te beelden wat er dieperliggend in je omgaat.

[stilte]

Laat de zachtere weefsels in je lichaam gevoelsmatig sensorisch open, zodat het aanvoelende vermogen voor wat speelt en wanneer wat nodig is wezenlijk op signaalniveau goed gunstig functioneert.

[stilte]

Verlies je niet onnodig in gedachtes als gedachtes kunnen opspringen wezenlijk van aard.

[stilte]

Geef je lichaam niet de stress van meer te activeren dan wat je vandaag al kan dragen.

[stilte]

Iedere menselijke opdracht, iedere bevlogenheid verdient het om stap voor stap doorleefd belopen te worden.

[stilte]

Dank jullie wel.

Verontwaardiging

Een paar maanden geleden werd ik persoonlijk geraakt op het thema *Verontwaardiging*.

Als je verontwaardiging voelt, dan voel je dat de wezenlijke waarde van iets aangetast wordt en dat je hart oprecht zich aan het klaarmaken is om daar tegenwicht tegenover aan te bieden. Ik realiseerde me heel diep, dat als je verontwaardiging voelt en aan waardeherstel wenst te werken, je eigenwaarde daarin centraal staat. Ik zie in het grotere collectief veld van mensen in Nederland dat steeds meer mensen zich verliezen vanuit verontwaardiging. Ze zijn boos op dit, ze zijn boos op dat. Wie doet verkeerd? Waarom zal de politiek niet eerder dit of dat besluiten? Er zijn voortdurend prikkels die aanleiding kunnen geven voor verontwaardiging. Het enige echte houvast is je eigenwaarde te vergroten.

Als mensen in zelfwaarde zich herstellen, na verontwaardiging, dan veranderen ze het veld automatisch al waar ze verontwaardigd over zijn.

Echter, als je die verontwaardiging uitbeeldt door hetzig denken – wat ook in dat etherveld beslag legt op mensen – of door niet zuiver spreken, en soms ook letterlijk mensen aanvallen – wat steeds meer plaatsvindt in onze maatschappij, dat er vergrijpen zijn waar mensen gewoon aangevallen worden – dan werk je niet mee om mensen basaal dieper in zichzelf te plaatsen.

Het thema hoe je omgaat met verontwaardiging, hoe je inzichten vrij kan geven in plaats van mensen overtuigen, is steeds belangwekkender dat dat door velen uitgebeeld gaat worden.

Eigenaar zijn van dat wat noodzakelijk geacht mag worden

In deze tijd zijn ook heel veel mensen rusteloos door niet-doen, terwijl anderen zich overstrekken in doen omdat de afwachtende massa het fijn vindt dat anderen drukdoende zijn. Daarmee zeggen we al, niet iedereen is eigenaar geworden van dat wat noodzakelijk geacht mag worden in deze tijd. Mensen geven te gemakzuchtig beleid aan anderen zonder daar zelf een rol in te spelen. Ik denk dat iedere beleidsmaker een activeerder dient te worden, dat mensen die achteroverleunen een rol aannemen, hoe klein die ook is. En dat op kleinschalig gebied er ook interactiemomenten geactiveerd kunnen worden in wijken, hoe je iets kan betekenen voor dat wat je het liefst wilt dat anderen voor jou regelen. Al die initiatieven die je bij de burgers brengen zijn vaak meer waard dan wat de uiteindelijke beleidsmakers, vanuit willoosheid van de burger, willen dat zij daarin gevolgd worden.

Ook de investeringsplannen dienen op de maat gebracht te worden van wijkberaden.

Hier zitten misschien mensen die daar invloed op uit kunnen oefenen, maar je wilt geen willoos volk creëren wat opvolgt wat de leiders creëren. Hoe mooi wellicht die uitkomst ook is, maar wie niet voortbeweegt vanuit vrije wil geeft in de toekomst een hele hoop narigheid.

Passie (vleugels), cockpitbestuurders en landingsgestel

Waar we met Springtij mee uitstaan is, dat je al te maken krijgt met geweldige mensen die op inzicht niveau, maar vooral ook op uitvoeringsniveau al heel veel bereikt hebben.

Ik kan me herinneren dat ik vorig jaar ook over gesproken heb vanuit een beeld wat ik vaak gebruik binnen mijn bijeenkomsten. Dat is: er is een tijd in de mode geweest dat je gepassioneerd diende te zijn op een onderwerp. Passie kan je ook symbolisch vergelijken met vleugels. Ik verbind dat dan met vleugels van een vliegtuig. Met vleugels alleen kan je niet vliegen. Je dient een cockpit te hebben met een goed bemanningsteam, die weet waar je doelgericht naartoe wenst te gaan. Je hebt een heel gezond landingsgestel nodig. Want al weet je waar je

naartoe wilt en je bent gepassioneerd, als je te weinig verankerd bent in jezelf, en je hebt geen goed landingsgestel, dan is het gedoemd neer te storten.

Andersom ook, als je een goed landingsgestel hebt en je hebt passie, maar je hebt niet een cockpitbemanning en een goede doelgerichtheid, dan wordt het ook niks. Laat staan dat je maar één van die factoren beheert.

De kunst is dat je eigen eigenschap, bijvoorbeeld op passie, aangevuld wordt met cockpitbestuurders en landingsgestel.

Een organisatie dient daar heel goed op uitgelijnd te worden. Als je dát volstrekt goed voor elkaar hebt en mensen zijn doorleefd eigen geworden het onderwerp rondom duurzaamheid wat ze willen gaan vertolken, dan heeft het slagingskans. Zeker ook als het vrouwelijke en mannelijke oerprincipe in de mens ook een gelijke vertegenwoordiging daarin heeft.

Het gaat dus niet om exact evenveel vrouwen als mannen, maar het gaat er wel om of er voldoende synthese is tussen het aanvoelende vermogen en het vermogen van de vormkracht, de structuur, de toekomstvisie, het behoederschap.

Het aanvoelingsvermogen dient heel zuiver te zijn. Het dient ook in staat te zijn om steeds weer af te stemmen op wat in het grote collectief veld gaande is. Mijn beleving is altijd: wij denken dat de leiders aan het roer staan, maar het algemeen gemiddelde collectief van de doorsnee Nederlander staat aan het roer. Niet de beleidsmakers.

Of iets wel of niet slaagt heeft te maken met hoe de doorsnee Nederlander geïnvolveerd is in het thema.

Vrijgeven in plaats van bewijszucht

Als je te hoog investeert alleen maar op uitkomst, en te weinig investeert in de doorsnee gemiddelde Nederlander die mee dient te gaan beleven waar duurzaamheid voor staat, dan zal heel veel op de lange duur niet werken. De geschiedenis van 30 jaar geeft dat inmiddels wel aan.

Ik ben altijd gewend om met onderwerpen te kijken wat het gemiddelde veld is van het Nederlandse volk. Als je dat eenmaal weet dan probeer je kennis vrij te geven zonder dwang. Je probeert iets vrij te geven wat de ander roert, waardoor die geroerdheid niet meer wijkt.

Het mooie van vrijgeven is, dat mensen voelen dat ze niet iets hoeven, dat ze geen begrenzing opwerpen. Als een mens zich niet begrenst dan opent ie zich in ieder geval vanuit interesse. En dan ziet ie wel waar het mee komt.

Dus overal waar je gaat overtuigen vind je grenservaringen en blijf je harder spreken, drukker gebaren, je energie gaat hoog in je lichaam zitten en je bent verontwaardigd nadien, want ze hebben het nog niet begrepen. Heel ineffectief. Kunnen jullie het herkennen?

Tandje erbij

Wat is het 'tandje erbij'? Ik kan op heel veel onderwerpen ingaan, en jullie komen dadelijk met je vragen. Dat deel vind ik altijd het allerleukste.

Het 'tandje erbij' is, dat ik zo gewoon ben geraakt in mijn eigen functioneren, dat er een groter veld is dan de optelsom van menselijke belangen en individuele bevlogenheden.

Als je doelmatig wenst te werken naar wat het veld aangeeft wat nodig is, dan dien je met elkander een situatie te scheppen van ontvankelijkheid opdat het veld tot je treedt met kennisoverdracht van zaken die je voorheen niet wist. Einstein had z'n mooiste momenten als hij wakker werd, dan had ie nog niet gedacht. Mijn man is ook dit type. Als hij 's ochtends opstaat dan wil ie nog niet denken, dan gaat ie schrijven en staan de mooiste dingen op papier die hij op de dag nooit had kunnen schrijven.

Jules: Als ik m'n denken erop zet, stopt m'n pen gewoon.

Waar het om gaat is, dat je met elkaar een neutraal veld weet te veroorzaken, belangeloos, waar je onthecht bent van je persoonlijke bevlogenheden of competentie of niet weten, maar dat je gewoon bent wie je bent. En dat je de overgave van compassie ingaat met het onderwerp van je hart. Als je met die mensen, die op hartsniveau verbonden zijn met dát onderwerp, in compassie met elkaar bent en je durft te ontvangen, dan worden individuen geïnspireerd door het grotere veld wat meerwetend is dan wat jij alleen kan behartigen.

De kunst is met elkaar zo'n veld te creëren waardoor je dragerschap gemeenschappelijk wordt van die overdracht. Als je in neutraliteit met elkaar verbonden bent, wat de een ontvangt is voor de ander ook wezenlijk. Met elkander ben je tot meer in staat. De kunst is hoe we in neutraliteit weten te

komen op onderwerpen die ons hart weliswaar hebben, maar waar de doorsnee mens inmiddels behoorlijk gefrustreerd over is geraakt.

Dat vraagt een behoorlijke inzet.

Jules: Snappen we dit, met dat veld?

Deelnemer: Ik heb wel behoefte aan een voorbeeld.

Jules: Ik voelde het al aankomen.

Er zijn vele voorbeelden. Ik kan er een paar van mijzelf noemen, maar de vraag is of je op mijn voorbeelden zit te wachten.

Ik vraag me vooral af, hoe werkt het bij jullie?

Zou je het hier willen zeggen, zodat het opgenomen wordt?

Deelnemer A: Wij hebben de afgelopen jaren geprobeerd om Leeuwarden Friesland culturele hoofdstad te organiseren. Het thema daar was: iepen mienskip, open gemeenschap, dus iedereen doet mee. Alleen in die kreet konden heel veel mensen zich herkennen vanuit heel veel verschillende achtergronden en heel veel verschillende ambities.

Op de dag dat we de titel wonnen liep ik op een zebrapad en er sprong een mevrouw op m'n nek die zei 'iedereen doet mee toch, daar gaat dit over?' Ze zei: 'Ik werk veel met mensen met een verstandelijke beperking en ik wil er graag voor zorgen dat die allemaal meedoen. Wil je me daarin helpen?' Ja, we hebben afgesproken iedereen doet mee, zonder dat wij van tevoren hadden bedacht hoe dat allemaal moest. Uiteindelijk hebben er 1500 mensen een actieve rol gespeeld in dat programma met een verstandelijke beperking tot en met voorstellingen met mensen die een IQ hebben van eenjarigen en doof en blind zijn. Zelfs daarmee werden theatervoorstellingen gemaakt.

Dát is volgens mij precies wat je bedoelt. Je vult niet in, maar je deelt alleen dat iedereen mee mag doen.

Marieke: Dankjewel. Er is misschien nog wel iemand met een voorbeeld.

Deelnemer B: Ik was 14, en ik begon een beweging 'stoken'. Scholieren tegen onrecht, kernwapens en racisme en ik dacht ik ga de wereld veranderen. Ging

studeren, het ebt een beetje weg. Begon een eigen bedrijf en ging daar weer 'stoken' en zorgen dat iedereen goede dingen deed voor de wereld. Het was een bedrijfje van 17 mensen. Toen dacht ik, hoe maak ik het nou groter? Dat ik het niet zelf allemaal hoefde te doen? Ik vond een plek in het midden van het land, landgoed De Hoorneboeg, begon een stichting en deed gewoon de deur open. We zeiden gewoon: 'Kom maar. Wij weten het ook niet, maar we denken wel dat er iets gaat gebeuren.'

Uit het niets kwamen er allerlei mensen op ons af, écht uit het niets. Rolf Winters die een mooie documentaire had gemaakt 'Down to earth', liep het landgoed op en zei: 'Ik heb hier iets te zoeken, ik weet ook niet wat, maar de energie voelt goed. Kan ik hier iets doen met m'n film?' De een na de ander kwam het landgoed op. Nu lijkt het – twee jaar later – alsof alles in m'n leven daar op gericht is. Kinderen die komen om de waarde van de natuur te leren, mensen uit het zakenleven die komen om zich weer te verbinden, mensen die yoga komen doen. Alles komt daar samen (ik word er helemaal emotioneel van).

[applaus]

En als je zegt, dat veld, dan denk ik: je hebt een horizontaal veld van alle concrete dingen die je doet, maar dit voelt als een verticaal veld.

Horizontaal organiseren door de deur te openen en verticaal, het valt allemaal in onze schoot.

Marieke: Ik weet niet of jullie dat speelgoed van vroeger kennen, de diablo? Je kan het middelpunt van de diablo zijn, maar een groep kan ook het middelpunt van een diablo zijn. Dat houdt in dat je geïnspireerd wordt met méér weten dan dat je daarvoor wist. Dat je dragerschap van dat weten uit gaat beelden met de onderkant van de diablo.

Wanneer je daar in durft te staan, dat je je echt heel verbonden voelt met een onderwerp en je durft in neutraliteit te zijn, dan komen de inzichten of de belevingen – net als jij voelde dat je iets met dat landgoed moest doen. De rest volgt.

Deelnemer B: Ik dacht altijd dat ik heel goed moest zijn, maar dat hoeft helemaal niet.

Marieke: Je dient ontvankelijk te zijn.

Deelnemer B: Ik ben het allebei. Ik ben goed en slecht. Trots en beschaamd. En daarmee ook man en vrouw. Maar het duurt heel lang voordat ik dacht: ik moet stoppen met werken. Ik moet het gewoon laten gebeuren, ik ben alles.

Jules: Dat is wel heel spannend ook. Om je echt over te geven aan dat verticale. Want hoe bereik je dat? Hoe concreet kun je het maken?

Marieke: Ik heb zelf een keer meegemaakt – het is ongewoon voor mij om dat in een kring als deze te delen – dat ik inspiratie kreeg over één van de dijken hier in Nederland. Later hebben deskundigen dat 'piping' genoemd. Het risico dat water onder de dijk door wegspoelt, waardoor een hele dijk kan gaan glijden, met hele grote risico's voor het achterland en de mensen daar.

Dat visioen wat ik kreeg was wel 7 meter breed en zeker 3,5 meter hoog. Ik zag het met open ogen en wist over welke dijk het ging. Die verantwoordelijkheid was immens om dat in de reguliere wereld in te brengen. Je kan zeggen: het veld geeft informatie bij iemand die ontvankelijk is voor dit type informatie. Achteraf denk ik, ik ben verwekt tijdens de stormramp in Zeeland. Ik kon niet weten dat deze opdracht nog ooit een keer op zo'n manier naar mij toekwam.

Echter, het curieuze is, wie ben je in alle nederigheid om regulier Nederland te overtuigen dat een dijk niet meer stavast is? En de risico's die dat met zich meebrengt. Ik heb dat gedeeld met meerdere mensen met wie ik al langdurig optrok in verschillende velden in onze samenleving, en daar ook een behoorlijke plek in hadden bereikt. Omdat ze de rest van mijn werk kenden vertrouwden ze me daarin. Dat is ook een onderdeel van jullie pakket. Als je echt zuiver iets beleefd hebt, zullen er altijd mensen zijn die weten – gezien wie jij bent – of je wel of niet betrouwbaar bent ten aanzien van wat je meedeelt.

Zij hebben voor mij een lans gebroken tot op de ministeries, de waterschappen. Ik ben getest door de beste voorzitter, internationaal, van 3000 waterdeskundigen in Europa. De beste man had een afspraak van een uurtje en dacht: dan ik daarna snel weer achter m'n kopje koffie. Hij heeft me 3,5 uur getest en zei: 'Als u een student van mij was had u een 10+ gekregen.' Ik viel nergens door de mand.

Dáár begint de werking van wat je gezien hebt. Dan heb je één iemand om, en uiteindelijk een paar mensen van enkele instellingen, maar geloof maar niet dat de rest van de mensen die op dat terrein werkten daar al open voor stonden, en al dat onderzoek was zo duur. Er was zogenaamd geen geld voor. Uiteindelijk heeft dat onderzoek plaatsgevonden en zijn ze ontzettend geschrokken. Ze hadden zo lang gewacht met dat onderzoek dat het nog ernstiger was.

Toen ik de waarneming had, had ik ook al de technische oplossing gezien. Die voldeed niet meer in het stadium vier jaar daarna. Er zijn heel veel curieuze verhalen omheen. Je krijgt geheimhoudingsplicht, de directeurs van instellingen willen niet verschijnen, hoofden communicatie zitten erbij want het mag niet uitlekken dat ze op die manier op zo'n dijklichaam georiënteerd worden, etcetera.

Wat heb ik ervan geleerd? Als je weet wat je eigen kwaliteit is, waar je zelf goed in bent en daar vertrouwen in ontwikkeld hebt, door de gebieden waar je op gewerkt hebt, dat je niet alleen uithoudingsvermogen dient te ontwikkelen voordat dingen op z'n plaats vallen waar je je inzet voor doet, maar dat je jezelf daarbinnen ook heel troostrijk moet omgeven. Het is een ongelofelijke klus om in de reguliere wereld waar mensen niet toe zijn aan die vernieuwende ideeën - of in dit geval één van mijn thema's waar ik op gewerkt heb - je heel veel ondersteuningskracht naar jezelf toe nodig hebt, dat je hart tussendoor blijft ontspannen, dat je weet hoe je je lijf op orde houdt met die verantwoordelijkheid die je draagt. En elke keer weer afstemmen wat de vervolgstap is, niet vanuit denken maar vanuit aanvoelen, en somtijds hulp vragen aan mensen die spiegelend daarin zijn voor jou. Heel belangwekkend.

Ik heb dus kunnen buigen op vele vrijwilligers en dierbare mensen om mij heen, terwijl we op de ministeries kwamen met z'n tweeën, en ze zeiden: Je hoeft niet te denken dat uw boodschap niet binnengekomen is, want de meest belangwekkende mensen hebben gezegd: als zij het zegt dan moet u ernaar luisteren. Dan nóg is het een geheim project wat nooit uit mag lekken. Ik zal hier niet zeggen over welke dijk het ging, welk waterschap. Maar zo werkt dat dan. Degene die het gevonden heeft is een Amerikaanse waterbouwkundige. Het zij zo.

Dat vraagt dus ook dat je niet gehecht bent op een persoonlijk niveau aan de uitkomst. Maar ik merk wel hoe opgelucht ik ben, als ik kijk naar die fantastische nieuwe dijklichamen, nieuw strand, nieuwe dingen die daar geactiveerd zijn, groter dan ooit eerder bedacht, omdat ik daar een rol in gespeeld heb.

De kunst is, jullie weten je maat van je inspiratie, maar je moet ook kunnen afhechten vanuit persoonlijk belang naar je eigen rol daarin. Je hebt het alleen maar vorm te geven.

Thema diversiteit

Ik zou verder willen aansluiten op het thema 'diversiteit'.

Hoe groter de diversiteit van aanwezigen is in relatie tot de uitkomst van je doel, hoe meer bewustzijn je optrekt in het grotere veld om beantwoord te worden.

We denken vaak heel exclusief, dat als we maar met gelijksoortige mensen bij elkaar zitten dan kunnen we elkaar beamen, steunen, zijn heel blij met onze doelstellingen, maar het schiet minder hard op dan dat je de diversiteit eerbiedigt. Waarom? Als ik gisteren deze boer ontmoet met z'n 600 hectare oppervlakte, raakt hij mij in compassie. Wie weet dat die overgave aan die compassie ooit iets in mij bereikt waardoor ik hem kan bereiken voor iets anders. De kunst is, waar dan ook waar jullie opereren, de diversiteit niet te schuwen, maar als je de diversiteit ontmoet, te proberen het in een neutraal veld te laveren. Iedereen zal opgelucht zijn als z'n kinderen en kleinkinderen en z'n vrienden, en het stukje land waar hij woont in de toekomst, dat het daar goed mee gaat. Dat is het gemeenschappelijke doel.

Stel de horizon vast en dan vinden mensen elkaar op die horizon.

Ik zal het inleidende stuk hiermee loslaten, dan is er nu ruimte voor jullie vragen.

Vraag 1. Wat zou ik de boer adviseren, als ik 'm weer zou ontmoeten vandaag, op het gebied van zijn functioneren?

Ik geloof niet dat ik zou adviseren, ik zou naast hem gaan staan. Ik geloof heel erg in de houding, dat als je naast iemand staat het anders is als tegenover

iemand of achter iemand. Ik zou met 'm uitkijken naar zijn perspectief en naar mijn perspectief, en in het grotere collectief veld zou ik beelden willen aanbieden die uitbeelden – dus voorbij de ratio – wat zijn werkelijkheid teweegbrengt. Ik ben ook behoorlijk thuis op zijn terrein.

Lang geleden heb ik heel veel op dierenwelzijn gewerkt, met allemaal boeren. Ik heb een paper uitgebracht, dat heet *Voelt de kip zich ook kiplekker?* Een paper *koeioneert, de mens de koe, en het varken heeft de pest aan ons gekregen*. Ik heb met vele boeren gewerkt vanuit het kijken naar vernieuwd perspectief en Fytoftora (aardappelziekte), waar altijd wel onrust over is omdat die aardappelziekte zo bedreigend is, want de aardappel houdt gewoon niet van Nederland, die kan helemaal niet tegen het vocht. Dus ik heb met allerlei boeren ook gewerkt, hoe je Fytoftora op een natuurlijke manier kan bestrijden. Wat die aardappel nodig heeft om Nederland lief te leren hebben.

Wat ik doe is, dat ik heel erg in het veld van kippen treed, energetisch. Dat is een heftige aangelegenheid, het is echt niet leuk als je honderdduizenden kippen in één keer aan moet voelen die in beroerde omstandigheden leven, maar ik heb wel de moed om dat te doen. Ik geef vertalingen van het kippenleven van binnenuit af naar buiten, zodat we leren communiceren met wat daar speelt. Net zoals dat ik de aardappel aan ga voelen en waarom de aardappel zo moeilijk gedijt hier. Dan maak ik contact met de oorspronkelijke aardappel. Dat is een hele gekke kwaliteit die ik heb, ik kan er niks aan doen, maar ik zet 'm spontaan in zoals jullie je kwaliteiten hebben.

Het bijzondere is dat mensen die dat lezen nooit meer naar een kip, een koe, een varken of een aardappel kijken zonder zich te herinneren hoe de dieren of de aardappel zichzelf ervaren. Daarvanuit is voortgekomen het digitale tijdschrift *Dierenperspectief*. Dat we leren kijken vanuit de dierbeleving.

Wat wij hopen is, dat we een theaterstuk kunnen gaan creëren waar de dieren aan het woord zijn. Dat die gaan uitbeelden wat hun natuurlijk leven is en hoe dat nú is, waardoor we beeldend iets over gaan brengen in het bewustzijn van mensen. Als mensen dat ontmoeten weten ze dat het waar is.

Wie weet nog dat een koe ervan houdt om in het maanlicht te staan? Niemand toch?

En hoe een kloek zich voelt die eitjes legt, wat dat in het lichaam van een kip doet. Die voelt met het bekken aan of een eitje te warm wordt, en dan wordt het

naar buiten geschoven en het koude eitje wordt weer naar binnengehaald. Zo vernuftig en zo prachtig, maar niemand weet meer wat kippenleven is. Om dát weer wakker te maken krijg je een verandering. Als de gemiddelde burger dit weer weet, en zeker ook burgers die intellectueel van alles weten maar dát niet, het ondersteunt.

Vraag 2: Naar aanleiding daarvan wil ik een vervolgvraag stellen.

Hoe haal je het vanuit dat hele hoge bewustzijn van jou naar het niveau waarop het ook begrepen kan worden? Zonder dat je het goed of slecht kan noemen.

Hoe doe je dat?

Om te ontvangen dien je ook in eenvoud te kunnen zijn. Ik heb heel erg het gevoel dat als je gewoon jezelf bent, niet meer en niet minder dan dat, heb je de beste opmaak in jezelf voor het veld.

Deelnemer: Niet bang zijn, want ze gaan het niet begrijpen.

Nee, dat moet je loslaten. Ze hóeven het niet te begrijpen. Dat is vrijgeven. Mijn stichting heet De Vrije Mare. Mare is een heel oud woord, het is een boodschap die je vrijgeeft en dat gaat gonzen. Dat gaan andere mensen, wanneer ze daar geraakt door zijn, doorgeven. Maar een mare is ook het meer op een vulkaan wat niet meer spuugt, waar geen lava meer uitkomt. Het is een uitgedoofde vulkaan. Mare is ook de zee.

De kunst is integer in je hart te staan rondom wat je ontvangt en waar je drager van wordt, en de verantwoordelijkheid niet te schuwen. Maar het je eigen te maken, waardoor je én niet in negatieve hoogmoed treedt maar ook niet in die valse nederigheid. En je ook nooit meer of minder voelen dan anderen. Het gaat echt over gelijkwaardigheid.

Ik geloof er volstrekt in dat ieder de maat van z'n eigen uitbeelding kan waarmaken als we maar niet tegen elkaar opkijken of elkaar kleiner maken. Als we een klimaat weten te creëren waar ieder mens zich in opgenomen voelt, en de diversiteit geëerbiedigd wordt, dan krijg je een maximum bereik. Ik zeg wel eens gekscherend, maar ook gemeend, dat de schepping zich weerspiegeld wil zien in al zijn creaties. Dat houdt in dat een mens zijn eigen creatie gewaar dient

te worden en dat durft uit te beelden, waardoor zijn puzzeltje in de grote puzzel neergelegd wordt.

Vraag deelnemer: Die gelijkwaardigheid waar je over vertelde, hoe is dat met man en vrouw? Dat vind ik wel ingewikkeld. Ik kom uit een gezin met heel veel zussen en een paar broers. Hoe werkt die gelijkwaardigheid dan?

Het woord geeft het al aan, gelijke waarde. Dat begint in jezelf en hopelijk ook in de ander. Maar ook dat kan je niet afdwingen.

Als jij de ander vanuit gelijke waarde benadert, en jezelf niet ondergeschikt acht of bovenmatig aanprijst, dan is de kans voor gelijke waarde bevestiging aanwezig. Echter, als één van de partijen baat heeft bij miskenning om zichzelf op te waarderen of dat je jezelf miskent waardoor de ander zich op gaat waarderen, dan doorbreek je zelf het veld van gelijkwaardigheid. Ook het verschil tussen vrouwen en mannen, dat wordt steeds meer uitgenodigd om in synthese met elkaar te geraken.

Ik zie ook altijd, innerlijk dan, dat als de linker- en rechterhersenhelft in een goede verbinding met elkander functioneren, zonder overdruk aan één kant en vermindering van aanwezigheid aan de andere kant, waardoor er een synthese bereikt wordt tussen voelen en denken en denken en voelen, en het hart de bemiddelaar is. Dan zie je dat veel mensen zich geïnspireerd gaan voelen vanuit een diep geïnvolveerd eigen weten waartoe zij er zijn. Die gaan zich vanuit hun hart in de wereld plaatsen om dat te begeisteren. Dat worden bezielde sprekers, bezielde doeners. Ze belichten ook anderen waardoor het licht in die ander makkelijker ontvlamt.

Gelijkwaardigheid begint bij hoe jij jezelf plaatst ten opzichte van de ander.

Ik kom oorspronkelijk uit Brabant. Dat was een cultuur waar de dokter, de burgemeester en de leraar nog machtige mensen waren in zo'n dorp. Ik weet nog dat mij als kind zo bevreedde die positionering van macht. Een toebedeelde macht terwijl mensen het nog niet eens verdiend hadden. Ik had altijd een soort openheid naar natuurlijk gezag van mensen waardoor ze een leider waren, niet omdat ze het wisten maar omdat ze het thema waarvoor ze stonden beleefd hadden. Dat zou heel veel betekenen in ieder land, als

natuurlijke leiders leidinggeven, want die zijn dienstbaar aan de gemeenschap. Dat gaat niet over henzelf.

Vraag 3. Samenvatting vraag door Marieke: Ik voel me al 30 jaar gepassioneerd door duurzaamheid, deze lezing gaat ook over een 'tandje erbij', maar er is ook de teleurstellende werkelijkheid dat er al 30 jaar afgelegd is op dit thema met nog weinig bereik.

Toen ik deze keer opnieuw naar Springtij kwam, en mij even afstemde, dan zie ik innerlijk – dat is niet altijd aan de oppervlakte – dat er al meer bereikt is dan dat de doorsnee Hollander denkt. Dat is wel een compliment waard.

We mogen vreugdevoller zijn dan dat we dachten. Ik vond het ook prachtig vanochtend, het voorbeeld dat een meneer van de Triodosbank aanhaalde, dat in New York voor 85.000 miljard banken zich nu verenigd hebben, dat ze kritischer gaan kijken waar ze dat geld aan uit gaan lenen. Dat is een grote stap voorwaarts.

Ook zegt deze vraagsteller: *Ik mis de mannen. Het lijkt alsof mannen een beetje moeilijk uit de machocultuur komen.*

Ik heb al heel lang mannengroepen gehad en er is nog steeds een groep. Herman Wijffels is ooit één van de mannen geweest die daar lang in participeerde. Er zitten hier meer mannen die daarin participeren of geparticipeerd hebben. Dat zijn allemaal mannen die heel bewust onderzoek gedaan hebben naar het vrouwelijk principe in henzelf, waardoor het diepe thuiskomen in hun gevoelswerkelijkheid de sturing aan hun denken heeft gegeven en aan hun vormkracht en beslissingsgerechtigdheid. Dat zijn ontzettende moedige mannen, vind ik, omdat ze niet bang waren dat dat gepaard zou gaan met dat zij het pijnlijk vonden dat zij hun ego zouden verliezen.

Wil je horizontaal staan met mensen, dan gaat het er niet om je ego op te vijzelen. Dan gaat het over samenwerking en gelijkwaardigheid zoeken. Ik heb het gevoel – ik werk zeker al 20 jaar op dit gebied - dat inmiddels in dat spoor heel veel mensen hun werk al doen, maar dat de kunst is dat je die

mensen ontmoet, waaronder deze mannen, en dat ze centralere rollen gaan vervullen omdat zij zich niet van hun manbeeld ontvreemden, maar ze gaan in het behoederschap staan. Dat is een hele prachtige vorm van het mannelijk oerprincipe. Het behoederschap houdt in dat je de structuur bewaakt en opzet, dat de toekomst waardig belopen kan worden voor alle levende have op aarde. Dat is een geweldige rol.

En het vrouwelijk principe in mensen die het aanvoelend vermogen vrijgeeft wat noodzakelijk is en wat je nog niet kan zien, maar wat al geweten dient te worden zodat je daarop voorbereid bent. Zie het voorbeeld van de dijken. Die rol dient sterker te worden want we krijgen met heel veel zaken te maken die we nog niet weten. De voor-aanvoelendheid daarnaartoe is heel belangrijk voor leiders, zodat dat behoederschap een belangwekkende rol kan vervullen.

We zaten gisteren even met elkaar aan tafel, en jij deelde dat je met heel veel partijen diende te werken met een heel groot budget, voor iets wat duurzaamheid uitbeelddt. Maar dat je soms ook radeloos wordt hoe je met al die partijen in de verbondenheid met elkaar aan zo'n concept kan werken. Dat je het soms gewoon niet meer weet. Je zal daar echt niet de enige in zijn. Zijn er hier meer mensen die zich daarin herkennen?

Ik denk dat het heel belangrijk is om elkaar daarin te steunen.

Ik geef heel veel leiderschapstrainingen, en heb heel veel met coaches gewerkt, maar '**niet weten**' is steeds het thema wat terugkomt, vooral bij mannen, dat ze het heel moeilijk vinden om niet te weten. Echter, ook mannelijk georiënteerde vrouwen vinden het moeilijk om 'niet weten' te verdragen, want als je wist zou je al handelen naargelang je wist. Dan deel ik over het vrouwelijk principe in de mens. Als je zwanger bent, voorheen, wist je niet of het een jongetje of een meisje werd, of het gezond was, of het misschien een mooi intellectueel vermogen had, maar het kon ook zwakbegaafd zijn op intellectueel niveau maar gevoelsmatig heel prachtig georiënteerd zijn. Je wist niets, je verdroeg negen maanden zwangerschap en je hoopte op een prachtige uitkomst. De onzekerheid reisde altijd met je mee.

Het 'niet weten' en daarin durven te rusten is in het vrouwelijk principe veel dieper verankerd dan in het mannelijk principe. Want vanuit dat behoederschap wil je een koers varen van zeker weten, zodat de uitkomst verzekerd is.

Ik geloof in een onstoffelijke wereld (mensen hoeven dat niet aan te nemen) maar de kunst is, dat je je realiseert dat je nooit onstoffelijk na de dood wordt beoordeeld op de uitkomst maar op je intentie. Je wordt nooit ter verantwoording geroepen ten aanzien van wat je nog niet kon, alleen of je je potentie hebt durven te leven.

Als je ervan uitgaat dat je vandaag niet weet, en dat zou aanvaarden en daarmee in rust zou zijn, komt er heel veel energie vrij voor spontaan handelen.

Jules: Dat is dat tandje erbij.

Ja, en als je die gelijkwaardigheid serieus neemt – waar we een mooie vraag over kregen – dan is het mooi om elke keer bijeenkomsten met al die deelnemers te creëren, waarin iedere schakel die nodig is om dat doel te bereiken waar je samen voor staat, even belangwekkend is – ook al is het een kleine of grote schakel – als het maar in neutraliteit aaneen gesmeden is. Dan krijg je een effectieve uitkomst die duurzaam is.

Maar als je mensen niet laat participeren vanuit hún kundigheid, vanuit hún doorleefdheid in wat hun rol is, dan krijg je een bij elkaar geraapt zootje met de beste bedoelingen, maar wat geen eenheid smeedt.

Dus durf te rusten in 'niet weten' en beken het ook elke keer weer. Het is zó krachtig.

Overal waar jij 'niet weet' durft een ander het ook te bekennen. Dan gaat niemand in grootspraak. Juist wanneer je grootspraak kan mijden, onderling, krijg je dát wat wel werkzaam is. Meer willen bereiken wat al kan, is niet functioneel.

Ik lees nooit boeken, al vanaf m'n jeugd niet. Ik heb altijd het gevoel gehad dat ik daarnaar moest luisteren en niet moest lezen, dat alle kennis die ik beleef uit mezelf dient te komen. Ik ben wel een keer heel erg geraakt geweest door een interview van Dorothee Sölle en Beyers Naudé, die hadden het over de kathedraalbouwers. Zij deelden met elkaar hoe geraakt ze waren bij het beeld van de kathedraalbouwers. Die metselden aan een kathedraal waar ze nooit zelf met hun gezin in zouden vertoeven. Het zou nooit voor hun een veilige haven zijn voor innerlijke inkeer of gebed of wat zij er maar aan zouden beleven.

Wij bouwen met elkaar een kathedraal voor de toekomst en de kathedraalbouwer weet nog niet hoe de kathedraal zich uiteindelijk zal tonen. Ik kan alleen hier de geruststelling geven dat we verder zijn dan dat we denken, maar dat we meer moeten investeren op de gemiddelde Nederlander en de inspraak daarnaartoe, en de bewogenheid terug dienen te brengen naar wat de natuur behoeft, wat dierenwelzijn behoeft en wat natuurlijk leven behoeft, zodat we een ondersteuning in de rug krijgen voor waar jullie mee bezig zijn.

Terwijl het er nog niet is moet je je nestelen in je geraamte. Je moet je iedere dag herinneren dat je geraamte de vormkracht is die aan de zachte delen van je lichaam steun biedt om gevoelsmatig vol te houden wat je in draagkracht en in beleid naar voren dient te plaatsen. Dus je hebt evenveel energie aan de achterkant van je lichaam nodig als aan de voorkant, anders tol je om. Dan ben je ook overhellend naar de ander aan het spreken en laat je die ander niet vrij.

Vraag deelnemer samengevat door Marieke: Gelijkwaardigheid is een modebegrip geworden in communicatie naar anderen, en het is uitgehold.

Ik heb lang intervisie gegeven bij Boer & Kroon, een consultancy. Ik heb een lezing mogen geven in de hal van het complex in Amsterdam. Daar stonden alle consultants. Die hadden in die tijd hun mond vol over creativiteit en zelfsturing en dat soort geweldige begrippen. Toen zei ik: 'Goh, wat zijn we toch creatief. Ik zie hier iedereen in het zwart, grijs, een wit boordje en een beetje rood. Waar is jullie authentieke uitstraling binnen je werk naar de bedrijven waar je binnenkomt? Want als jij dat durft worden anderen ook wat lossier in hun vel.' Dat is het thema zelfsturing. Ik weet inmiddels wat zelfsturing is van binnenuit. Dat is als je innerlijk weten zo diep vordert omdat je het doorleefd hebt op een aantal thema's, dat je lichaam haast de beweging al inzet voordat je erover nagedacht hebt. Dat is zelfsturing. Je diepere zijn is zo bevoegd in jezelf om tot uitdrukking te komen, die gebruikt je lichaam als middel. Dus als je ineens spontaan iets doet, heeft dat vaak een veel groter effect dan het opgelegde denken.

Ik heb de afgelopen jaren veel gewerkt op dementie en hoe je het zou kunnen helpen voorkómen, en hoe je beginnende dementie nog een halt toe kan roepen. Daar is een tweede boek over verschenen '*Dementie anders belicht*'. We hebben prachtige resultaten, met mensen die bijvoorbeeld al vijf jaar op dementie gediagnostiseerd zijn maar die beter aan het worden zijn. Hun intellectuele vermogens nemen weer toe, en hun handelingsvaardigheden ook, hun gevoelswereld wordt sterker. Heel bijzonder. Dus wij willen onderzoek. Maar hoe kom je bij de universiteiten binnen, zo'n mens als ik. Dat is niet zo makkelijk.

Wij waren laatst uitgenodigd bij een mooi concert. Er kwam iemand naar mij toelopen die ik helemaal niet kende en die zei: 'Ik weet niet waarom, maar mensen zeggen dat ik naar u toe moet lopen.' Ik ben echt nergens op bedacht en ik zeg: 'Goh, wat fijn. Wat doet u dan?' Die man vertelde dat hij op het gebied van geriatrie werkte in een ziekenhuis. Ik zeg: 'Wat bijzonder en mooi dat u dat werk daar doet.' En ik begin heel enthousiast te vertellen over het nieuwe boek en onze onderzoeksresultaten, van verbeteringen en waar die op gebaseerd zijn. In het kringetje staan nog een paar mensen, ook met familie met dementerenden. Ze beginnen allemaal vragen aan me te stellen, dus ik kon steeds meer uitleggen. Ik ben gewoon heel enthousiast over de resultaten. Ineens zegt die man: 'Misschien moeten we gaan samenwerken?' Ik denk, hoe zo dan: 'Doet u dan onderzoek in het ziekenhuis?' Grootschalig onderzoek naar dementie. Het kan niet beter treffen. [*Gelach*]
Dingen worden geleid in het veld. Het gaat er niet om dat ik het bedenk om iemand te overtuigen, het spontane verhaal deed z'n werk en ik was nergens op bedacht. Wie weet waar we nog uitkomen?

Jules: Was dat een antwoord op de vraag?

Antwoord: Nou, het is in ieder geval een goed begin.

Ik kan misschien nog even afstemmen op de situatie van u. Vindt u dat goed? Zeg het maar als ik ernaast zit.

Ik zie dat u veel spreekt, weinig over uzelf maar vaak erg instemmend naar de ander toe gericht, en dan te veel thuis bent in het verhaal van die ander om zelf nog goed uit de verf te komen. U bedoelt het heel goed. U zou uzelf versterken door een hele goede aanzet te geven in het begin van het gesprek, niet achteraf,

om uzelf te vertellen wat u beweegt, en pas dan de ander uit te nodigen en daarna aan te vullen. Dat zou mijn concrete advies zijn.

Ik zal ook nog even kijken naar die andere meneer met z'n vraag over de brede samenwerking, want daar sloot u op aan. Ik ga kijken naar jouw rol daarin en ook het beheer van de financiën wat daaraan gekoppeld is.

Jules: Wil je dat wel?

M: Ja, hij wilde het vorig jaar geloof ik ook.

[Grote hilariteit]

Wat voor jou belangrijk is, is dat je niet vanuit aarzeling van spreken toetreedt, maar je heel diep verankert in je onderbenen, tot je voelt dat het spreken oprijst, en dan spreek je in korte aanduidende zinnen. Nu begin je met een inleidend verhaal en de uitkomst komt op het laatst. Dan zijn mensen niet meer wakker om te luisteren. Mensen die écht iets te vertellen hebben moeten het niet aan het eind van een verhaal vertellen, maar die moeten met weinig zinnen het heel doorleefd compassievol inbrengen en dan een punt neerleggen. Daar zit de winst. Als je je verbindt met het woord 'durven' dan loop je al vol met spanning.

Ik heb met hele uitzonderlijke onderwerpen voor een groot publiek gestaan, met vaktechnische mensen. Ik ben nooit bezig met het woord 'durven', ondanks dat ik wel weet dat ik moedig moet zijn. Als ik op een podium sta veranker ik me in m'n benen, ik wacht tot ik woon in m'n bekken, ik ga m'n rug voelen, ik open m'n hart en ik geef vrij wat ik weet.

Dan maakt het niet uit hoe groot een zaal is. Ik sta waar ik voor sta. Als mensen er vervolgens onwennig mee zijn of een beetje hilarisch – ik weet uit ervaring dat dat vijf minuten duurt – en daarna is het klaar. Mensen moeten even vertrouwd raken met een onwennigheid. Je moet voldoende steun in je lichaam verankeren en niet bezig zijn met durven. Je moet staan als een rots en de rest volgt.

Deelnemer: Het is natuurlijk belangrijk dat je je eigen verhaal vertelt, maar volgens mij is het ook heel belangrijk wie het vertelt. Als ik het verhaal zou vertellen over een dijk en ik zou een visioen hebben, dan zouden mensen me raar aankijken.

Dat komt ook door de geschiedenis. Het verhaal wordt ook geloofd door de geschiedenis die je al had of wat je al bereikt hebt.

M: Jij bedoelt als je beginnend bent met zoiets.

Deelnemer: Ook, maar het scheelt ook of een ambtenaar iets tegen een burger zegt of de buurman. Je kunt iets vanuit een eigen principe zeggen, maar het komt toch anders over.

M: Mag ik kijken hoe jij het zou kunnen doen?

Er zit bij jou een angst dat je je overtilt in spreken. Wat ik daaronder versta is, dat je al onbedoeld meer zegt dan dat je wil zeggen en dat je het dan niet exact genoeg duidt. Daar zit jouw angst. Dat is werkmateriaal. Er is helemaal niks op tegen, maar je weet: ik heb wellicht ondersteuning van buitenaf nodig om mijzelf te steunen een verhaal niet te wollig of te groot te maken, of daarmee anderen te willen lijmen, maar om alleen wat ik écht wil zeggen vrij te geven en het aan die ander te laten wat die ermee doet. Hoe meer jij daarin geschoold wordt hoe meer luisteraars je krijgt. Het is gewoon oefenterrein.

Als je mij gezien had toen ik voor de eerste keer, ik was begin 30, voor een grote zaal stond – dat ging toen over onderwijs -, het was dat de tafel hoog genoeg was, maar mijn onderlichaam klapperde letterlijk onder me uit en hierboven sprak ik. Het valt niet te vermijden dat je soms weet wat het van jezelf vraagt om in zo'n rol te treden. Maar wanneer je je ervan gaat weerhouden terwijl je je ertoe opgeroepen voelt, dan ben je verkeerd met jezelf bezig. Dan kom je in die valse nederigheid, anderen doen het beter dan ik. Natuurlijk zijn er die het beter kunnen, maar het gaat over welke rol jij uitbeeldt.

Deelnemer: Maar ook hoe het overkomt. Je wilt mensen meenemen.

Ja lieverd, dan komt het maar een keer niet over.

[Gelach]

Hoor je wat je zegt? Je wil mensen meenemen. Die 'wil' eruit. Dan komt het goed.

Jules: Je wilt toch ook niet zomaar meegenomen worden met alles?

Deelnemer: Dat weet ik, het vraagt ook een stukje onafhankelijkheid en openheid van de boodschap aan degene die de boodschap ontvangt. Die is er niet altijd.

Jules: We hebben nog tijd voor een vraag.

Samenvatting vraag deelnemer door Marieke: Ik voel me bevlogen om zaken tot uitdrukking te brengen, maar het komt minder over dan dat ik hoop. Wat kan ik in mezelf daarin doen, zodat het meer ondersteunend is aan het veld waar ik werkzaam ben?

Wat ik zie is, dat je altijd een enorme verbeteringsdrang hebt. Van nature. Echter, als je niet bezig bent vanuit je verbeteringsdrang maar met wat je al weet goed genoeg is, dan ontstaat er rust. En als je vanuit rust spreekt in plaats van vanuit verbeteringsdrang om dat nog beter te kunnen, dan kom je beter over.

Veel mensen hebben een kritische volger in zichzelf terwijl ze doende zijn. Bijvoorbeeld, dat is een hele prachtige techniek, stel je eigen sub persoonlijkheden op (voice dialogue). Dan heb je een criticus in je, maar als die criticus altijd op je schouder zit en achter je rug meekijkt, dan wordt het leven nooit leuk.

De kunst is, de aanvaarding voor wat je vandaag doet je genoeg bagage hebt op dit moment zolang je alleen spreekt vanuit de inhoud die je vandaag weet vanbinnen.

Als die criticus wat meer naar achteren geschoven wordt dan heb je een hele spontane olijke manier van overdracht. Dat vinden mensen geweldig. Gooi die criticus eraf.

Je hoeft niet vandaag beter te zijn, dat komt ooit. Misschien ben je morgen alweer anders dan vandaag. Durf te rusten in wie je vandaag bent en spreek in die maat van wat jij doorleefd hebt. Spreek nooit óver maar vanuit. Laat compassie aan het roer staan. Hoe neutraler die compassie zich vertolkt hoe groter het bereik. Ieder heeft een hart. Als je op compassie binnenkomt dan openen zich meer harten en wordt het veld groter voor inspiratie. Het hoeft niet allemaal bij jou geboren te worden. Wie weet is een ander in de zaal op dat

moment begenadigd voor iets waar jij niet drager van hoeft te worden. Je schept een veld met elkaar.

Er is iemand die zit achter mij, maar ze zegt het zo mooi: Stel nou dat je informatie ontvangt, hoe weet je dan dat je er ook iets mee dient te doen?

Dat weet je hart.

Vraag deelnemer: Wat is dan daadwerkelijk de rol? Jij hebt het over die dijk, maar het zal me een worst zijn. [Gelach]

Dan zal die inspiratie over die dijk ook niet bij jou komen. Waar ik heilig in geloof is, dat als mensen echt inspiratief op iets aangeraakt worden, ze de potentie hebben er iets mee te kunnen doen. Dat de maat van de inspiratie die tot hen komt iets zegt over hun uitbeeldingskracht daarin.

Dus iedere inspiratie, al wil je een ander gerecht ontwikkelen voor een heerlijke maaltijd, en je hebt een inval en die blijkt te lukken, dan ben je al met een wondertje van creatie bezig. Maak het niet zwaarder dan het is. Het is de persoonlijke maat, de persoonlijke draagkracht, en de wijze waarop jij er spontaan mee durft overweg te gaan. Sommige inspiraties hebben een heel gewicht, bijvoorbeeld zo'n dijk; ik heb leukere projecten gehad, maar dan gaat het erom hoe je jezelf voorbereidt om zoiets tot stand te brengen. Dat vraagt dagelijkse afstemming, en niet in je eentje blijven.

Deelnemer: Ondanks dat gewicht voelde het toch goed?

Laat ik het zo zeggen, ik had niet kunnen leven met een dijkdoorbraak waarvan ik wist dat die er aan te komen zat.

Jules: Nu zitten we hier allemaal rond duurzaamheid. Ik had hier nog een vraag.

Samenvatting vraag deelnemer door Marieke: Het gaat over het thema vertrouwen. Ik heb de neiging steeds vertrouwen in iets te stellen, maar dat vertrouwen wordt vaak ook verloochend. Dat doet pijn en vervolgens ben ik

verward over hoe ik met m'n natuurlijke hang moet omgaan om zaken te vertrouwen?

Ik maak altijd onderscheid tussen naïviteit en vertrouwen. Op andere plaatsen wordt doorsnee dat onderscheid niet gemaakt.

Vertrouwen huist in innerlijke onschuld, in dat in ieder mens iets van zuiverheid geborgen ligt, en dat je dat hoopt terug te vinden bij de ander. Dat je de ander kan vertrouwen vanuit dat ie ook een zuivere inborst ergens in zich heeft.

De scholingsweg om niet naïef te zijn heeft ermee te maken dat je gaandeweg door teleurstellingen heen ontdekt, dat niet ieder nog in contact staat met de eigen 'deep down' zuivere inborst. Dat er beschadigingen opgelopen zijn in de persoonlijkheden van mensen, waardoor ze zó beschadigd zijn dat ze het vertrouwen missen naar anderen en dat er in de defensieve houding of in hún houding daardoor eigenschappen ingeslepen zijn die eigenlijk gebaseerd zijn op de verwonding die ze ooit zelf ondergaan hebben.

Veel mensen die hun verwondingen niet goed doorleven en verwerken en onthechten, beschadigen mensen met hun eigen verwondingen door gedragingen te creëren die gelijkstaan aan waar ze zelf ooit op verwond zijn geraakt.

De kunst is dat je die scholingsweg van naïviteit serieus neemt, terwijl je niet ophoudt te vertrouwen dat uiteindelijk in iedereen een zuivere inborst huist.

Deep down.

Dus soms ligt ie meer aan de buitenkant, bij anderen ligt ie echt verscholen en verdonkeremaand omdat er allerlei andere eigenschappen actief zijn geraakt. We lopen allemaal scholing op, dat we soms mensen vertrouwen gegund hebben die het niet verdiend hebben, maar je kan beter in vertrouwen waakzaam zijn dan geen mens vertrouwen.

Met andere woorden, als vertrouwen de basis vormt en je voelt waakzaamheid opkomen, kijk dan of je ergens aangrijpingspunten hebt om niet naïef te zijn. Wees niet bij voorbaat wantrouwend, want het kost heel veel pijn aan je hart om continu wantrouwend te zijn want je mist uiteindelijk je spontaniteit.

Als allerlaatste voordat ik daar geen tijd meer voor krijg. Ik zou willen afsluiten met een moment stilte. Waarom? Iets is misschien geraakt in jullie en heeft aandacht nodig. Als we nu meteen naar buiten lopen en gaan eten en weer gaan praten, dan beluister je niet in jezelf waar je zelf op geïnspireerd wordt. Vinden

jullie het goed als we vijf minuten stilte eerbiedigen, ieder op z'n eigen manier. Laat de mobiel liggen, ga écht even naar binnen en voel wat voor jou waardevol is voor jouw leven.

Jules: Het helpt echt als je je ogen sluit, dat is altijd een mooi moment.

Het is geen verplichting.

Jules: *Wat ook helpt om je denken neer te leggen, is het puntje van je tong laveloos onderin je kaak te leggen. Dat helpt ook als je slapeloos bent.*

De achterkant van de tong eerst ontspannen en laveloos in de onderkaak leggen. Het hele kaakgebied en de nek gaan ontspannen en word je gedachteloos.

[*Stilte*]

Terwijl de verdieping in je doorgaat, neem je de hand van je buurman of buurvrouw in jouw handen en vorm schakels, opdat wat jou begeistert in wie jij bent en dat wat de ander begeistert in wie die ander is elkaar mag raken, positief mag beïnvloeden en wederzijds als ondersteunend ervaren kan worden. Dit ten dienste van het grotere doel wat we in onszelf herbergen. Mogen we ons gesterkt voelen door elkaar in dit samenzijn op Springtij.

[*Stilte*]

Laat de handen maar weer los en blijf nog even in de stilte. Leg als je dat wenst je handen op je lichaam, op die plaatsen die ondersteuning behoeven van jou om je draagvermogen van wie jij bent te kunnen waarborgen. Bevestig daarmee ook je lichaam en lichaamseigenheid wat dienstbaar is aan wie jij bent.

Voel je, indien je dat voor mogelijk houdt, verbonden met een groter veld dan wat jij zelf kan beheren. Wanneer je je daarmee verbonden voelt, kan dat veld jou inspireren op jouw weg te gaan, passend bij wie jij bent.

Herinner Einstein en velen met hem die geïnspireerd werden, gedachteloos. Zo wees meer in het moment zelf en beoefen de kunst van compassie en ontvankelijkheid.

Dank jullie wel.